

**АШИГТ МАЛТМАЛ,
ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР**

**АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ
ГАЗАРТ ХАМААРАХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ,
ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ЯВЦАД ХИЙСЭН
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ
ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА**

**УЛААНБААТАР ХОТ
2024 он**

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАРТ ХАМААРАХ
ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ЯВЦАД
ХИЙСЭН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА
/2023 оны жилийн эцсийн байдлаар/

2024.02.01

Улаанбаатар хот

Нэг. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго

Монгол Улсын хууль, Улсын Их Хурлын тогтоол, Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны тогтоол, Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоол, Монгол Улсын Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн Ашигт малтмал, газрын тосны газраас хэрэгжүүлсэн тогтоол, шийдвэр, зүйл заалтуудын биелэлтийн явцад хяналт-шинжилгээ хийж, дүгнэлт гарган удирдлагыг үнэн зөв мэдээллээр хангах, төлөвлөсөн зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

Хоёр. Хяналт- шинжилгээ, үнэлгээний арга зүй

Монгол Улсын хууль, Улсын Их Хурлын тогтоол, Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны тогтоол, Ерөнхийлөгчийн зарлиг, Монгол Улсын Засгийн газрын тогтоол, Монгол Улсын Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн хэрэгжилтийн тайлан, холбогдох мэдээ, мэдээллийг 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар гаргуулан хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхдээ Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ыг баримталж ажиллав.

Эрх зүйн актын зүйл заалтыг тухайн жилд хэрэгжүүлсэн ажлын үр дүнгээр, нэг удаагийн үйлчлэлтэй бол шийдвэр гарсан өдрөөс хойш хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны өссөн дүнгээр тооцож гаргалаа.

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын үндсэн чиг үүрэгт хамаарах хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 6 тогтоол шийдвэрийн 8 заалтыг хяналтад авснаас Ерөнхийлөгчийн зарлигийн 1, Засгийн газрын тогтоолын 5 заалт, Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн 2 заалтын биелэлтийг тус тус гарган, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийлээ.

Гурав. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний үр дүн

Ашигт малтмал, газрын тосны газарт 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар нийт 6 тогтоол, шийдвэрийн 7 заалтын хувьд бүрэн биелсэн, 1 заалт АМГТГ-ын үндсэн чиг үүрэгт хамааралгүй буюу үнэлэх боломжгүй гэж дүгнэсэн бөгөөд биелэлтийн дүн дунджаар 100 хувьтай үнэлэгдэв.

Засгийн газрын 2023 оны 3 дугаар тэмдэглэлийн IV.2 дахь заалтаар Нийслэл Улаанбаатар хот, аймаг, сумын төв, бусад суурин газрын хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөлт хийгдээгүй байршилд болон иргэн, аж ахуйн нэгжийн эзэмшиж байгаа газар нь улс, аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд өмчлүүлэхээр тусгагдаагүй газарт газар өмчлүүлэх, улсын тусгай хэрэгцээний болон бусдын эзэмшиж, ашиглаж байгаа газартай давхцалтай газарт иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах шийдвэр гаргахгүй байхыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Б.Бат-Эрдэнэ, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар, чөлөөт бүсийн захирагч, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгаж, хэрэгжилтэд газрын нэгдмэл сангийн цахим системээр дамжуулан хяналт тавих, газар олголтыг нээлттэй, ил тод болгох

арга хэмжээ авч ажиллахыг Барилга, хот байгуулалтын сайд Ц.Даваасүрэн, Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Д.Сумъяабазар нарт даалгасан. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйл болон 11.2 дахь хэсэгт заасан чиг үүргийн дагуу тухайн асуудал Ашигт малтмал, газрын тосны газарт хамаарахгүй тул үнэлгээнд оруулж тооцоогүй.

Хүснэгт-1

Эрх зүйн актын ангилал	Бүгд	Шийдвэрийн төрлөөр						
		МУ-ын хууль	УИХ-ын тогтоол	УИХ-ын байнгын хорооны тогтоол	Ерөнхий -лөгчийн зарлиг	ЗГ-ын тогтоол	ЗГ-ын хуралдааны тэмдэглэл	ЗГ-ын албан даалгавар
Тогтоол, шийдвэр	6	-	-	-	1	3	2	-
Заалт	8	-	-	-	1	5	2	-
Үнэлгээ	Биелсэн: 100%	7	-	-	1	5	-	-
	Хэрэгжих шатанд: 70%	-	-	-	-	-	-	-
	Хэрэгжилт хангалтгүй: 30%	-	-	-	-	-	-	-
	Хэрэгжээгүй: 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Үнэлэх боломжгүй, хугацаа болоогүй	1	-	-	-	-	-	-
Үнэлгээ: %	100%	-	-	-	100%	100%	-	-

Дөрөв. Дүгнэлт

4.1. Ашигт малтмал, газрын тосны газарт 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар хэрэгжүүлсэн хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтийн үнэлгээг дунджаар 100 хувиар үнэлэв. Үүнээс Ерөнхийлөгчийн зарлигийн биелэлт 100 хувь, Засгийн газрын тогтоолын биелэлт 100 хувь, Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн биелэлт 100 хувийн биелэлттэй байна.

Тав. Зөвлөмж

5.1. Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн биелэлт дунджаар 100 хувьтай буюу АМГТГ-ын хэмжээнд тогтмол хэрэгжилттэй байгаа хэдий ч газрууд тогтоол шийдвэрийн биелэлтийг гаргахдаа хариуцлагатай хандаж, өөрсдийн салбар болон хэлтсийн биелэлтийн дундаж үнэлгээг харьцуулан аль түвшинд хэрэгжиж байгаа, мөн өмнөх тайлагналтаас гарсан өөрчлөлтийн дүнд шинжилгээ хийж ажиллахыг, мөн нэгжийн дарга нар тайланг нягтлан үзэж зөвшөөрсний үндсэн дээр ТЗУГ, ХШҮДАГ-т хүргүүлэхийг;

5.2. Нэг удаагийн шинж чанартай, хугацааны хувьд ач холбогдолгүй болсон, үйл ажиллагаа нь өөр төрийн захиргааны төв байгууллагад шилжсэн болон цаашид хэрэгжих боломжгүй болсон тогтоол шийдвэрүүдийг тухай бүрт нь хяналтаас хасуулах тал дээр анхаарч, ХШҮДАГ-тай хамтарч ажиллаж хэвшихийг;

5.3. Асуудал хариуцсан мэргэжилтэн хяналтад авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний үр дүн, үр дагавар, ажлын ахиц өөрчлөлтийн талаарх чанарын болон тоон мэдээллийг хөтөлж ажиллахыг тус тус зөвлөмж болгож байна.

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАРТ ХАМААРАХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, ТОГТООЛ ШИЙДВЭРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ЯВЦАД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Хүснэгт-2

Шийдвэрийн д/д	Заалтын д/д	Шийдвэрийн нэр, огноо, дугаар	Холбогдох заалтын агуулга	Хэрэгжилтийн явц	Үнэлгээ
ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ					
1	1	Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай /Тэрбум мод/ 10/4/2021 Дугаар 2021_58	2. Энэ зарлигийг хэрэгжүүлэхэд идэвх санаачилгатай оролцож, эх байгалиа хайрлан хамгаалах, мод тарьж ургуулах үйлсэд бодит хувь нэмэр оруулахыг иргэд, аж ахуйн нэгж, төрийн болон төрийн бус байгууллагуудад уриалсугай.	АМГТГ-аас “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Аж ахуйн нэгжүүдээс ирүүлсэн 2023 оны уулын ажлын болон баяжуулах үйлдвэрүүдийн ашиглалтын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд 1571.1 га талбайд 7.2 сая мод тарихаар тусгуулан ажиллалаа. Мөн 2022 оны албажсан тайлангаар “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 1575.74 га талбайд 2,753,478 ширхэг мод тарьсан байна. Газрын тосны олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж буй “Петрочайна дачин тамсаг” ХХК 2023 онд 16,000 ширхэг суулгацыг орон нутагт хүлээлгэн өгч, Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээт талбайд 40,568 ш суулгац тариалсан бол “Доншен газрын тос” (Монгол) ХХК 3 га талбайд 6,000 ш суулгац тариалсан байна.	100
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ					
2	2	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ цуцлах эрх олгох тухай 9/5/2022 Дугаар 2022_337	4. Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг цуцлах ажлыг зохион байгуулж төлбөрийн үлдэгдлийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэхийг Ашигт малтмал, газрын тосны газар (Л.Баярмандал)-г, бүтээгдэхүүн хуваах гэрээг цуцлахтай холбогдсон үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар нарт тус тус даалгасугай.	Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны 337 дугаар тогтоолоор эрх олгосны дагуу АМГТГ-ын даргын 2022 оны 09 дүгээр сарын 28-ны өдрийн А/109 дүгээр тушаалаар “Ренова Илч” ХХК-тай Хар-Ус II, “Өмнөд Монголын газар нутгийн тос” ХХК-тай Номгон IX, “Монголиа Шин ий энерги” ХХК-тай Дарьганга ХХIV, “Хонгконг Вэлпек Индастриал” ХХК-тай Хэрлэн тохой ХХVIII талбайнуудад байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээнүүдийг цуцалсан.	100

3	3	Газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөц тогтоох тухай 2022-10-19 Дугаар 2022_378	2. Энэ тогтоолын хавсралтад заасан газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 2023 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн дотор бүрдүүлэх арга хэмжээ авч, нөөцийн бүрдүүлэлт, бүтээгдэхүүний чанарт хяналт тавьж ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар, Ашигт малтмал, газрын тосны газар (Л.Баярмандал)-г тус тус даалгасугай.	Газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөц бүрдүүлэх үүрэг хүлээсэн газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлох, бөөний худалдаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нэр бүхий 54 аж ахуйн нэгж, үүнээс бүх төрлийн шатахууны 47, шатдаг хийн 6 аж ахуйн нэгжүүдтэй 2023 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдөр “Газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөц бүрдүүлэх тухай гэрээ”-г байгуулж, тогтоолд заасан нөөцийг бүрдүүлэх арга хэмжээ авах чиглэл өгч, гэрээнд заасан агуулахын үлдэгдэл, компанийн нөөцийн мэдээ, тайланг 7 хоног бүрийн Пүрэв гараг бүрт тогтмол авч хяналт тавин, нэгтгэлийг УУХҮЯ болон Монгол банканд нийт 44 удаа хүргүүлж, мэдээ, мэдээллээр хангасан. 2023 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд дунджаар А-80 автобензин 10 хоног, Аи-92 автобензин 19 хоног, Аи-95 автобензин 8 хоног, дизель түлш 25 хоног, ТС-1 онгоцны түлш 20 хоногийн ердийн хэрэглээтэй тэнцэх үлдэгдэл, нөөцтэй байна.	100
4	4	Ашигт малтмал хайх талбайн солбицол батлах, эрх олгох тухай 2022-10-19 Дугаар 2022_379	1. Орхон, Булган аймгийн нутагт ашигт малтмал хайх талбайн солбицлыг хавсралт ёсоор баталсугай.	Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Засгийн газрын 2022 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрийн “Ашигт малтмал хайх талбайн солбицол батлах, эрх олгох тухай” 379 дүгээр тогтоол, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн 03/2885 тоот албан бичгийг тус тус үндэслэн Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдрийн “Засгийн газрын тогтоолын хэрэгжилтийг хангаж ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох тухай” А/135 дугаар тушаал гарсан. Улмаар Ашигт малтмал, газрын тосны газрын Кадастрын хэлтсийн даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 69 дүгээр шийдвэрээр Засгийн газрын тогтоолын хавсралтаар батлагдсан солбицол бүхий Орхон, Булган аймгуудын Орхон, Баян-Өндөр, Жаргалант, Бугат, Сэлэнгэ, Хангал сумдын нутагт байрших Хужир, Хөх асгат, Согоот, Зөөхийн гол, Ундрах, Оюут нэртэй газруудад ашигт малтмалын хайгуулын XV-022166, XV-022167, XV-022168, XV-022169, XV-022170, XV-022171 дугаартай тусгай зөвшөөрлүүдийг “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-т олгосон.	100%
	5		2. Энэ тогтоолын хавсралтад заасан Эрдэнэтийн стратегийн ордын талбайд ашигт малтмал хайх эрхийг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд “Эрдэнэт үйлдвэр” ТӨҮГ-т олгох арга хэмжээг авч, ашигт малтмалын кадастрын зураг зүйн бүртгэл, мэдээллийн санд бүртгэхийг Ашигт малтмал, газрын тосны газар (Л.Баярмандал)-т үүрэг болгосугай.		100%
	6		3. Ашигт малтмал хайх ажлыг гүйцэтгэх төрийн өмчит хуулийн этгээдэд холбогдох хууль		100%

			тогтоомжийн дагуу шаардлагатай дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар, Орхон, Булган аймгийн Засаг дарга нарт тус тус даалгасугай.		
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ					
5	7	2022 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдөр 50 дугаар тэмдэглэл 2022-10-19 Дугаар 2022_50	ҮІ.2. Засгийн газрын 2011 оны 349 дүгээр тогтоолын дагуу автобензин, дизель түлшний улсын нөөц бүрдүүлсэн ажлын явц, түүний зарцуулалт, цаашид авах арга хэмжээний талаарх саналаа 11 дүгээр сард багтаан Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулахыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар, Ашигт малтмал, газрын тосны газар (Л.Баярмандал) нарт даалгав.	Засгийн газрын 2011 оны 349 дүгээр тогтоолын дагуу 2012 оны улсын төсвийн хөрөнгөөр нийт 12.7 мян.тн шатахууныг улсын нөөцөд бүрдүүлсэн бөгөөд үүний 10,191.6 тонн нь зуны дизелийн түлш, 2,539.6 тонн нь Аи-92 автобензин байна. Энэхүү улсын нөөцийн шатахууныг Засгийн газрын 2021 оны 03 дугаар сарын 17-ны өдрийн 68 дугаар тогтоолоор баталсан “Газрын тосны бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлэх журам”-ын дагуу өөрийн эзэмшлийн агуулах бүхий бүх төрлийн шатахуун импортлох, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй нэр бүхий 11 аж ахуйн нэгжтэй 2022 оны 05 дугаар сард нэг жилийн хугацаатай сэлгэн хадгалуулах гэрээ байгуулан хадгалуулсан. ЗТХЯ-наас агаарын хөлгийн шатахууны хангамжийг тогтвортой байдлыг хангах, нөөц бүрдүүлэх хүрээнд тус бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлэх хүсэлтийг 2022 оны 11 дүгээр сард УУХҮЯ-нд ирүүлсэн. Үүнтэй холбогдуулан “Газрын тосны бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлэх журам”-ын 3.3 дахь заалтын дагуу улсын нөөцийн шатахууны зарим хэсгийг агаарын хөлгийн шатахууны нөөцөд шилжүүлэх асуудлыг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх саналыг УУХҮЯ-нд хүргүүлсэн.	100%
6	8	2023 оны 3 дугаар сарын 22-ний өдөр 3 дугаар тэмдэглэл 2023-03-22 Дугаар 2023_13	IV.2. Нийслэл Улаанбаатар хот, аймаг, сумын төв, бусад суурин газрын хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөлт хийгдээгүй байршилд болон иргэн, аж ахуйн нэгжийн эзэмшиж байгаа газар нь улс, аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий	АМГТГ-ын чиг үүрэгт хамааралгүй тул хяналтаас хасуулах саналтай байна.	ХБ

			<p>төлөвлөгөөнд өмчлүүлэхээр тусгагдаагүй газарт газар өмчлүүлэх, улсын тусгай хэрэгцээний болон бусдын эзэмшиж, ашиглаж байгаа газартай давхцалтай газарт иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах шийдвэр гаргахгүй байхыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Б.Бат-Эрдэнэ, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ж.Ганбаатар, чөлөөт бүсийн захирагч, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгаж, хэрэгжилтэд газрын нэгдмэл сангийн цахим системээр дамжуулан хяналт тавих, газар олголтыг нээлттэй, ил тод болгох арга хэмжээ авч ажиллахыг Барилга, хот байгуулалтын сайд Ц.Даваасүрэн, Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч Д.Сумъяабазар нарт даалгав.</p>	
--	--	--	---	--

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР